

Finansowa Demokracja
włączenie finansowe w Polsce

Zdrowie finansowe Polaków - synteza badania

Katarzyna Pawlak

Zarys prezentacji

Zdrowie Finansowe: definicja

Badanie Jakościowe: synteza wyników

Diagnoza Społeczna: dalsza analiza

ZDROWIE FINANSOWE: definicja

Zdrowie finansowe – pojęcie

- ✓ Zrównoważenie dochodów i wydatków, sprawne „zarządzanie” zobowiązaniami, pozytywna historia kredytowa
- ✓ Możliwość skorzystania z produktów oszczędnościowych, kredytowych i ubezpieczeniowych zarówno w nagłych przypadkach jak również dla zachowania bezpieczeństwa w dłuższej perspektywie
- ✓ Dostęp do informacji i narzędzi służących do planowania i inwestowania
- ✓ Niski poziom stresu, pewność siebie, poczucie kontroli i satysfakcji z zarządzania finansami
- ✓ Świadomość praw oraz ryzyk i korzyści związanych z korzystaniem z produktów finansowych

***BADANIE JAKOŚCIOWE:
synteza wyników***

Metodologia badania

Kontekst

Zrealizowane badanie miało na celu poznanie

- praktyk w zarządzaniu budżetem domowym
- praktyk oszczędzania, korzystania z usług finansowych (perspektywa patrzenia na wydatki: długo i krótkoterminowa)
- sposobu wykorzystania produktów, rozumienia ich zastosowania, wypracowywania rozwiązań "zastępczych"
- przyczyn i barier związanych z nie korzystaniem z pewnych kategorii produktów finansowych
- podejścia do „szans/ okazji rynkowych” – dostrzeganie ich, ocena umiejętności ich wykorzystania

Metodologia

Badanie zrealizowano przy wykorzystaniu technik jakościowych:

17 mini-zogniskowanych wywiadów grupowych w gronie 5-6 uczestników oraz 11 diad (wywiady z dwoma respondentami jednocześnie)

Grupa docelowa

Osoby ubankowane, posiadające produkty finansowe

Respondenci zróżnicowani byli ze względu na sytuację rodzinną i dochód osobisty

Wszystkie wywiady zrealizowano w Poznaniu i Łowiczu

Realizacja

Badanie zostało przeprowadzone pomiędzy 17 listopada a 5 grudnia 2014 przez TNS Polska

MICROFINANCE CENTRE

7 **Zdrowie finansowe wg. respondentów**

Stąły dochód

Przychody > rozchody

Możliwość realizacji marzeń i zachcianek

Posiadanie oszczędności

(Perspektywa max. 1 rok)

MICROFINANCE CENTRE

Samocena kondycji gospodarstwa domowego

Bardzo źle					Wspaniale				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Duże miasto	Małe miasto	Klient masowy	Klient zamożny	Dorosły samotnie wychowujący dzieci	2 dorosłych z dziećmi	2 dorosłych bez dzieci	Singiel	
Średnia ocena	6,5	6,0	6,0	6,8	5,8	6,3	6,4	6,3	

„Nie posiadam oszczędności, nieprzewidziane wydatki mogą spowodować, iż zabraknie mi środków finansowych do końca miesiąca - staram się unikać takich sytuacji, gospodarować rezerwę na takie wydatki.”
2 dorosłych + dziecko, Masowy, Łowicz – ocena 7

„Nie stać mnie na wszystko, w tym zapewnienie przyszłości swoim dzieciom.”
2 dorosłych + dziecko, Masowy, Poznań – ocena 7

„Mogłoby być lepiej, ale nie jest źle, ogarniam to jakoś i idę do przodu, nie cofam się.”
Dorosły + dziecko, Masowy, Łowicz – ocena 7

„Z miesięcznych wydatków czasami zostają drobne oszczędności, nie ma większych oszczędności ani majątku (np. mieszkania).” **Single, Masowy, Poznań – ocena 7**

„Z wypłaty starcza na rachunki bieżące, chciałaby pozwolić sobie na większe wydatki.” **Single, Zamożny, Łowicz – ocena 7**

Zdrowie finansowe - praktyki

Bieżące
Zarządzanie
finansami

Bieżące przesuwanie środków, wywiązywanie się ze zobowiązań, planowanie wydatków w krótkiej perspektywie (do 1 roku)

Produkty wspierające: konto osobiste, oszczędnościowe, lokaty, karta kredytowa, kredyt otwarty w koncie, pożyczka gotówkowa, kredyt ratalny.

Pokonywanie
trudności
finansowych

Przesunięcie środków bieżących (ograniczenie budżetowe), rezygnacja z dotychczasowych planów i wydatków.

Produkty: j.w. + lokaty, ubezpieczenia majątkowe gł. obowiązkowe (OC komunikacyjne) lub przyzwyczajenia (ub. mieszkania).

Budowanie
kondycji
finansowej w
dłuższej
perspektywie

Element zwykle pomijany/nieistniejący.

Produkty: konta oszczędnościowe, lokaty, ubezpieczenia życiowe / inwestycyjne produkty systematycznego oszczędzania

Czynniki różnicujące: sytuacja materialna gospodarstwa domowego (wysokość i stabilność miesięcznych wpływów), doświadczenia w korzystaniu z różnych produktów i usług finansowych oraz etapu życia badanych.

MICROFINANCE CENTRE

Jak produkty wspierają zdrowie finansowe?

Konto i stałe zlecenia

„- Ułatwia zarządzanie, w tym sensie, że można płatności ustawić, stałe zlecenia; Nie muszę stać na poczcie... Nie trzeba pamiętać o tym, opłat płacić, zaoszczędzę czasu; Te płatności, tak, nie muszę stać na poczcie, wszystkie rachunki płacę w domu, a nie muszę iść, nie ma korków, nie stoję w kolejce. Pieniądzy też, bo na poczcie to zawsze za coś 2,50...”

-2 dorosłych bez dzieci starsi, Masowy, Łowicz

Karta kredytowa

To jest na awaryjne sytuacje. Zdarza się, że muszę skorzystać jak mam potrzebę wydania tysiąca złotych na raz. Bo zdarzyło się tak. I mam iść do parabanku i mam zapłacić 7 czy jakieś inne oprocentowanie, to wolę tą kartę kredytową gdzie mam limit 1000 złotych wziąć tyle ile mi jest potrzeba i oddać przy wypłacie. I bez konieczności jakichkolwiek procentów.” Single, Zamożny, Łowicz

Karta kredytowa

-Ja korzystam jak wiem, że spłacę ją w przyszłym miesiącu. Jest te 50 dni i nieraz jak człowiek sobie policzy, że do wypłaty nie dam rady to wezmę sobie z kredytówki i później jak mi wejdzie pensja to tam spłacę. 2 dorosłych bez dzieci starsi, Zamożny, Poznań

Kredyt ratalny

„Są takie, że jest dosłownie kwota, która jest dzielona na 10 rat, żadnych dodatkowych opłat absolutnie. Wcześniej spotkałem się z taką sytuacją, że było ubezpieczenie dodatkowe, ale to nie było uwzględnione na ulotce. To bez sensu kupować za gotówkę. Albo po co iść do banku jak jest za 0 zł.” 2 dorosłych bez dzieci, Masowy, Łowicz

Długoterminowe oszczędzanie - lokata

„Odkładanie gdzieś na bok, raczej cały czas uciekam od tego, żeby założyć ten kolejny filar który daje mi coś do emerytury, bo tak jak kolega zauważył że emerytury to my nie dożyjemy albo podniosą znowu wiek także wolę jeśli miałabym większą gotówkę to założyć lokatę czy coś takiego gdzie mam te pieniądze pewne i mogę w każdej chwili je wypłacić.” 2 dorosłych bez dzieci młodzi, Zamożny, Poznań

Bariery w efektywnym korzystaniu z produktów

Konto i karta płatnicza

Samo konto to myślę, że właśnie trochę utrudnia, bo człowiek nie ma tej świadomości, gdyby miał pieniądze na kupce czy w portfelu, to widzi fizycznie jak to ubywa. A płacąc kartą, to człowiek dopiero pod koniec miesiąca sprawdzając stan środków, wtedy mogą się oczy szeroko otworzyć czasami.” 1 dorosły z dzieckiem, Masowy, Poznań

***Kredyt hipoteczny:** „Nie obeszło się bez pana doradcy kredytowego, który nam porobił różnego rodzaju symulacje, co, jak, i wtedy mogliśmy z bankiem trochę pertraktować, i właśnie wtedy dopiero przedstawili nam bardzo korzystną ofertę i dlatego z niej skorzystaliśmy. Ale sami na pewno byśmy tego nie ruszyli bez tego doradcy. No i właściwie zaufaliśmy temu panu, który nas tam poprowadził i tak jest do tej pory.” 2 dorosłych bez dzieci młodsi, Łowicz*

Kredyt Ratalny

„Ja zrobiłam małą wtopę ponieważ moje ubezpieczenie nie kosztowało 200 złotych tylko więcej, do tego doszły jakieś różne rzeczy i finalnie była to większa kwota niż zakładałam na miesiąc. To na pewno nie było 0% tylko miałam oprocentowane.” 2 dorosłych bez dzieci młodsi, Masowy, Łowicz

Kredyt Ratalny

„Ja wziąłem kredyt w euro i była reklama 40 rat 0%, kupiłem sprzęt do mieszkania i zebrała się kwota X tysięcy, za to wszystko, i podpisywałem ten kredyt, ale przeczytałem wszystko, i poprosiłem kalkulator, podliczyłem i okazało się, że była ta klauzula, że jeśli spłacisz w 6-ciu to rzeczywiście masz 0%, a jeżeli w 40-tu, to masz 0%, ale że to jest kredyt, to musisz zapłacić 300 zł za to i za tamto, a 200 za to i za to, więc bardzo oszukują i sprzedawcy nie informują o tym, zaczynają się jąkać. I spłaciłem to wszystko w 6 miesiącu, zaniósłem tam to zaświadczenie, ale byłem w szoku, bo często nie biorę kredytów, że można tak ludzi robić w bambuko.” 2 dorosłych bez dzieci, Zamożny, Poznań

Ubezpieczenie mieszkania

„To tak do końca nie wiem, czy coś daje, bo też się dowiedziałem, że wypłata takiego odszkodowania to jest często wręcz niemożliwe, bo firmy ubezpieczeniowe szukają wszystkich winnych najpierw, a ostatnim etapem jest wypłacenie odszkodowania. Moją mamę sąsiad zalał i dopiero wtedy się dowiedziałem, że na szczęście to nie były jakieś wielkie koszty, więc lepiej było samemu zamalować kawałek sufitu niż się bawić w odszkodowanie.” 2 dorosłych bez dzieci starsi, Masowy, Łowicz

Ubezpieczenia – zapisy OWU

„Nie są dla mnie takie jasne i czytelne do końca, bo tam są jakieś wężyki nie wężyki, to już teraz nie wiem, czy jak wysiądzie zmywarka czy pralka czy ogrzewanie, to nie wiem, czy właściwie mi zapłacą czy nie. Nigdy tego nie czytałam do końca. Ale teraz to kręcą tę firmy ubezpieczeniowe. Kręcą, kręcą, bo czytając na różnych forach internetowych, to ludzie mają tyle problemów z różnymi ubezpieczeniami, z odzyskaniem, czy to jest majątkowe, czy samochodowe, to są tysiące problemów, a firmy się po prostu bardzo bronią przed płaceniem.” 2 dorosłych bez dzieci starsi, Masowy, Poznań

Kredyt hipoteczny

„Zaufaliśmy doradcy, i tak byśmy nic nie zrozumieli z tego co czytamy.” 2 dorosłych bez dzieci młodsi, Łowicz

Ubezpieczenie na życie

„Jako zabezpieczenie przyszłości - to te na życie, jak przychodzi co do czego, to jak się przeliczy te składki, które złożyłeś przez 10 lat, to lepiej mieć to w banku.” Single, Zamożny, Poznań

Zdrowa kondycja finansowa – podsumowanie

- Zdrowa kondycja finansowa jest pochodną działań, sposobów działania i zasobów finansowych gospodarstwa domowego;
- Rzadko spontanicznie usługi finansowe są wymieniane jako pomocne przy zarządzaniu finansami
- Dominuje wykorzystanie jedynie podstawowych produktów wspierających bieżące zarządzanie
- Zaufanie do instytucji finansowych nie wiąże się z pozytywnym przekonaniem, że instytucje wspierają klienta i ich interesy są zbieżne
- Oczekiwanie dot. pomocy ze strony instytucji finansowych w podejmowaniu lepszych decyzji, racjonalnym zarządzaniu finansami oraz motywowania do poprawy kondycji finansowej

***DIAGNOZA SPOŁECZNA:
dalsza analiza***

Metodologia

- Cel: segmentacja gospodarstw wg kondycji finansowej
- Analiza danych Diagnozy Społecznej 2011-2013
- Zmienne wykorzystane:
 - *Posiadanie wystarczającego dochodu, równego albo przewyższającego wydatki*
 - *Oszczędza i osiąga krótkoterminowe cele oszczędnościowe*

Zdrowa kondycja – segmentacja

Zdrowi finansowo

- starcza na wszystko i oszczędzamy na przyszłość
- starcza na wszystko bez wyrzeczeń i nie oszczędzamy na przyszłość

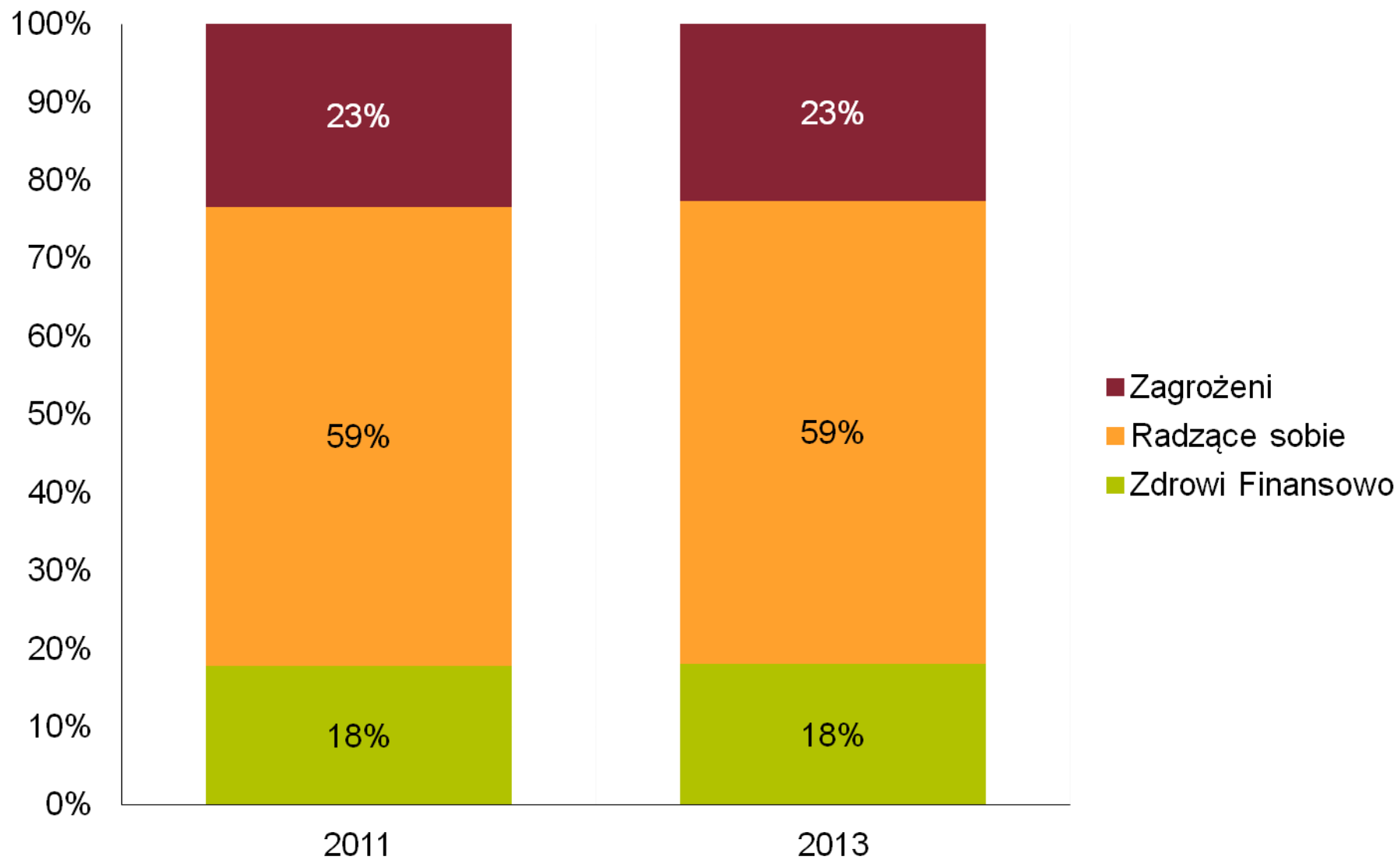
Radzący sobie

- żyję oszczędnie i starcza na wszystko

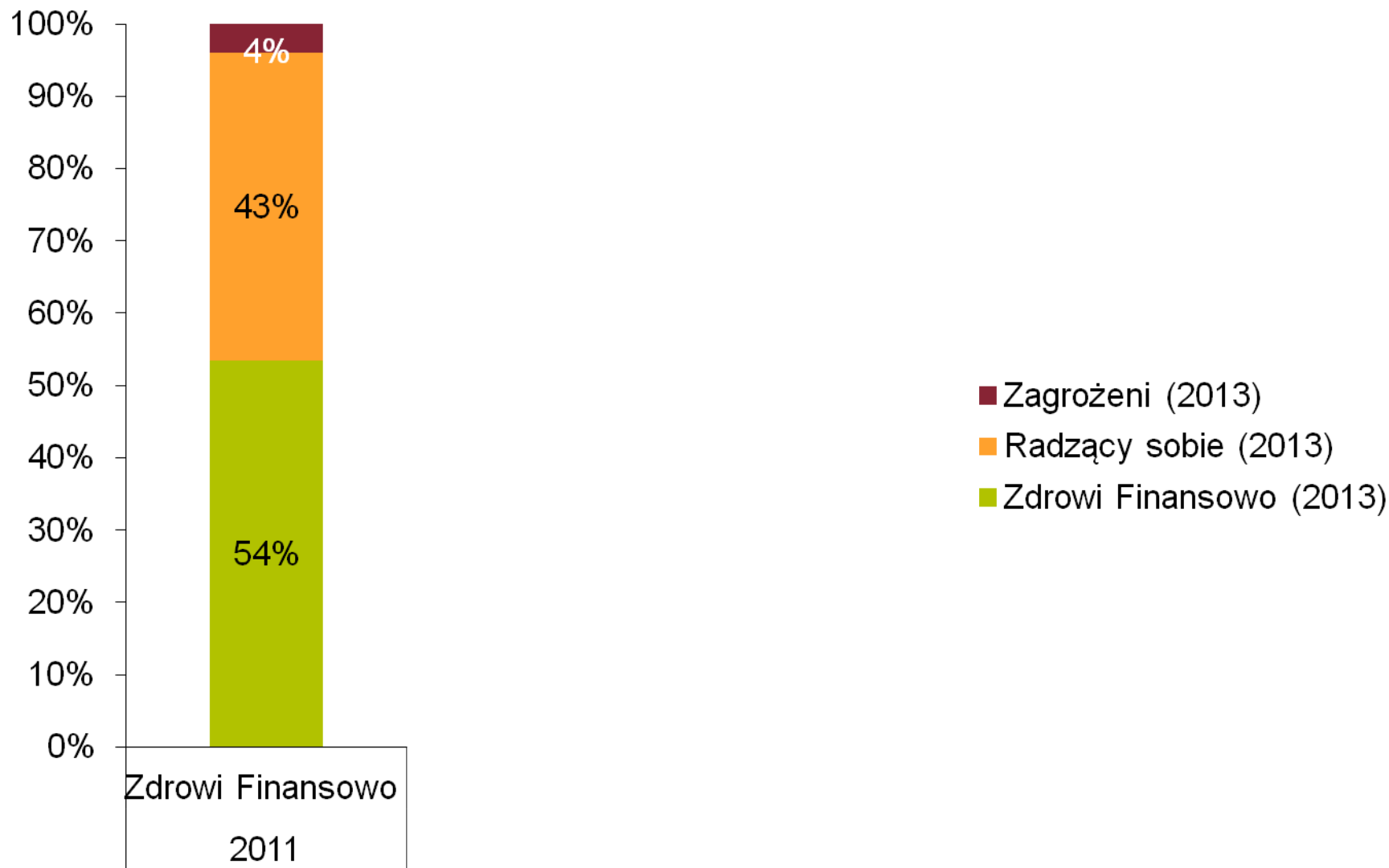
Zagrożeni

- starcza, ale nie na wszystko

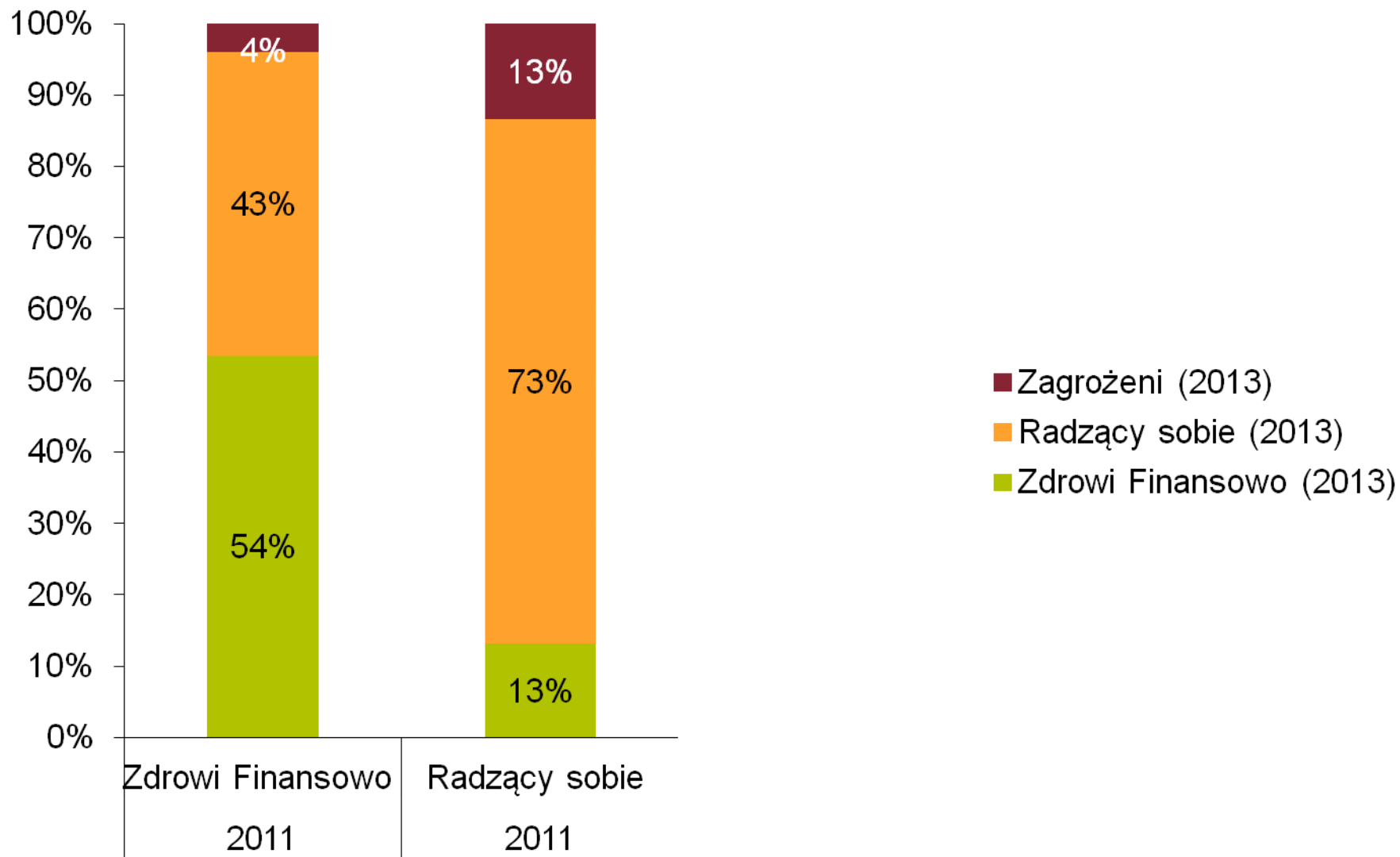
Zdrowa kondycja w Polsce

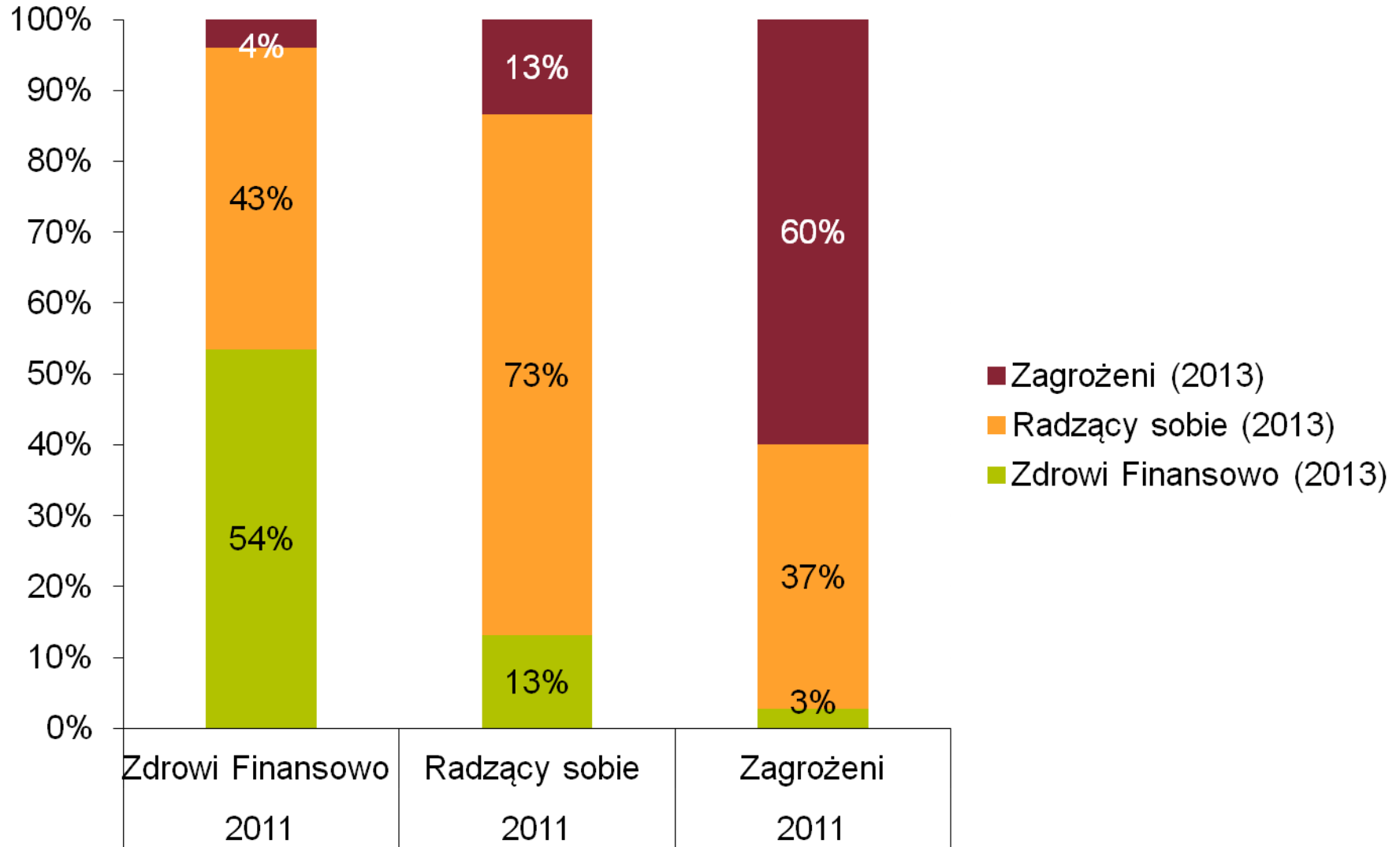
17 *Zdrowa kondycja – zmiany w grupach*

Zdrowa kondycja – zmiany w grupach

Zdrowa kondycja – zmiany w grupach

Wybrane cechy gospodarstw domowych a zdrowie finansowa

- Zagrożeni

- *Gospodarstwa domowe prowadzone przez kobiety (rodziny niepełne, powstałe na skutek separacji lub rozwodu, wdowy)*
- *Rodziny wielodzietne (3+)*
- *Głowa gospodarstwa domowego przed 45 roku życia*
- *Gospodarstwa domowe mieszkające na wsiach w biednych województwach*
- *Głowa gospodarstwa domowego bez wykształcenia/ wykształcenie podstawowe i gimnazjalne*
- *Bierna postawa głowy gospodarstwa domowego/ucieczka w używki*

- Zdrowi finansowo/radzące sobie

- *Małżeństwa z 1-2 dzieci i pary bez dzieci*
- *Głowa gospodarstwa domowego przed 45 roku życia*
- *Gospodarstwa z większych miast i bogatszych województw*
- *Głowa gospodarstwa ma wyższe wykształcenie*
- *Czynna postawa głowy gospodarstwa domowego*

Zdrowa kondycja finansowa – pytania

- Co determinuje przynależność do poszczególnych segmentów? Co determinuje mobilność gospodarstw?
- W jaki sposób korzystanie z produktów finansowych wpływa na zdrowie finansowe?
- Jak korzystanie z produktów finansowych może poprawić kondycję finansową?

MICROFINANCE CENTRE

Microfinance Centre

Noakowskiego 10 m. 38
00-666 Warszawa, Polska

Tel.: +48 22 622 34 65

e-mail: kasia@mfc.org.pl

microfinance@mfc.org.pl

www.mfc.org.pl

Dziękuję!